

การประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตที่เป็นไปกับการให้
ทานมัย คีลมัย ภวานามัย ชยายไปเป็น บุญกิริยาวัตถุ ๑๐
(มีความเชื่อมโยงกัน)
ถ้าพระพุทธเจ้าตรัสบอกกับพระสงฆ์ พระองค์จะใช้คำว่า คีล
สมาธิ ปัญญา แต่ถ้าเป็นฆราวาสจะขบเน้นที่ทาน คีล ภวานา

ปุคคิกทาน เจาะจงบุคคล

สังฆทาน น้อมถวายแด่สงฆ์ สาวกของพระพุทธเจ้ารวมถึงอริยสงฆ์ด้วย

ปุคคิกทาน ๑๔

๑. ถวายทานแต่พระพุทธเจ้า
๒. ถวายทานแต่พระปัจเจกพุทธเจ้า
๓. ถวายทานแต่พระอรหันต์ผู้ตั้งอยู่ในอภัตตผล
๔. ถวายทานแต่พระอริยบุคคลผู้ตั้งอยู่ในอภัตตมรรค
๕. ถวายทานแต่พระอริยบุคคลผู้ตั้งอยู่ในอนาคามีผล
๖. ถวายทานแต่พระอริยบุคคลผู้ตั้งอยู่ในอนาคามีมรรค
๗. ถวายทานแต่พระอริยบุคคลผู้ตั้งอยู่ในสกทาคามีผล
๘. ถวายทานแต่พระอริยบุคคลผู้ตั้งอยู่ในสกทาคามีมรรค
๙. ถวายทานแต่พระอริยบุคคลผู้ตั้งอยู่ใน โสตาปัตติผล
๑๐. ถวายทานแต่พระอริยบุคคลผู้ตั้งอยู่ใน โสตาปัตติมรรค
๑๑. ให้ทานแก่ตบสกายนอกผู้ได้อภิญญา
๑๒. ให้ทานแก่ปุถุชนผู้มีศีล
๑๓. ให้ทานแก่ปุถุชนผู้ทุศีล
๑๔. ให้ทานแก่สัตว์เดรัจฉาน

การให้ทานแก่สัตว์เดรัจฉานครั้งเดียวได้ อานิสงส์ ๕ ประการ คือ อายุ วรรณะ สุขะ พละ ปฏิภาณ
๑๐๐ ชาติ

หากให้แก่คนทุศีลครั้งเดียวได้ผล ๑๐๐๐ ชาติ

ให้แก่บุคคลภายนอกผู้ไม่ตั้งอยู่ในไตรสรณคมณ์ ได้ผล ๑๐๐,๐๐๐ ชาติ

ให้แก่ภิกษุผู้ได้ฌาน มีผล ๑๐๐,๐๐๐ โภกขุ ชาติ

คฤหัสถ์ผู้มีศีลถึงไตรสรณคมณ์ สามเณร ผู้ปฏิบัติให้ถึง โสตาปัตติมรรค ได้รับผลสงขัยชาติ

สังฆทาน

สมัยที่พระพุทธเจ้ามีชีวิตอยู่

ถวายแต่สงฆ์ที่มีพระพุทธเจ้าทรงเป็นประมุข

หลังพระพุทธเจ้าปรินิพพาน
แล้ว

ให้ถือเอาพระพุทธรูป พระบรมสารีริกธาตุเป็นประธาน
ตั้งไว้ในที่เหมาะสม แล้วถวายทานพร้อมกับพระสงฆ์
การถวายวัตถุทานแด่พระพุทธเจ้า เมื่อเสร็จพิธี ของเหล่านั้นเป็น
ของสงฆ์ และสงฆ์ถือเอาได้ตามต้องการ

ทบทวนเรื่อง อุดคฺคเศรษฐี ใน ep.๒๖๔

เรื่องความอัครจริย ๘ ประการ

๑. สร้างเมათันทีเมื่อเห็นพระพุทธเจ้าครั้งแรก แสดงถึงการมีตถาคตโพธิ
สัทธาที่สั่งสมมาอย่างดี
๒. เมื่อฟังธรรมครั้งแรก ได้โศดาปัตตติผลและสมาทานพรหมจริยปัจจุศีล
๓. ยกภรรยาให้ชายอื่น โดยไม่มีความลังเล
๔. สาธารณโภคีกับผู้มีศีล บำเพ็ญสารานิยธรรม แสดงถึงคุณสมบัติของ
พระอริยบุคคล หมตมัจฉริยะ รัชยา จากใจ
๕. ไม่อ้อมในการฟังธรรมเพราะเป็นภวานามัย ถ้าพระสงฆ์ไม่แสดงธรรม ก็
แสดงธรรมให้พระสงฆ์ฟัง
๖. **ไม่หวั่นไหวไม่ว่าผู้รับทานจะเป็นพระอริยะหรือเป็นคนทุศีล เพราะน้อมใจ
ถวายแต่สงฆ์ เป็นหลักของการเจริญสติปัฏฐานที่ถูกต้อง**
๗. การที่เทวดากล่าวว่าพระธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสเป็นสิ่งที่ตั้งงาม ไม่ว่าจะ
บอกหรือไม่บอกก็ไม่มืผลเพราะเศรษฐีเชื่อถือ เข้าถึง ในธรรมะนั้นนั้ญแล้ว
๘. พระพุทธเจ้าพยากรณ์ว่าไม่เกิดในกามภูมิอีกแล้ว ไม่ว่าจะบอกหรือไม่
บอกก็ไม่มืผลเพราะท่านเศรษฐีรู้ยู่แล้วว่ตนได้เป็นพระอนาคามี

สังฆทาน

หากพระเข้าไปบิณฑบาตในเมืองแล้ว โยมน้อมถวายจีวร เป็นสังฆทาน พระจะต้องแจกพระทั้งในหมู่บ้านเขตคาม นิคมนั้น

หากเห็นพระอยู่ต่อหน้าต้องแบ่งด้วย

หรือน้อมในใจว่าวัดอุทยานนี้สมควรแก่ข้าพเจ้านั้น ก็ไม่ต้องแจก

หากโยมถวายสังฆทานในวัด ต้องเคาะระฆังแจกในวัดที่อยู่

หากโยมถวายแต่สงฆ์ที่มาจากจตุรทิศ เช่นถวายกุฏิวิหาร ก็ไม่ต้องแจก ต้องมีข้อปฏิบัติว่ากุฏิวิหารนั้นไม่ใช่ของท่าน

กาลทาน

ทานที่ให้ถูกกาลถูกเวลา เช่นกฐินเป็นต้น ให้ทานแก่ผู้ที่จรมาและผู้ที่กำลังจะไป ให้ผลไม่ไหม้ข้าวใหม่ ยามข้าวยากหมากแพง ให้ทานที่เกื้อกูลเป็นต้น

อสทิสถาน ทานที่ไม่มีใครทำได้เหมือน

ลำดับนั้น พระนางมัลลิกากราบทูลท้าวเธอว่า "ข้าแต่สมมติเทพ พระองค์ย่ำทรงดำริเลย, พระราชาผู้เป็นใหญ่ในแผ่นดิน อันชาวพระนครทั้งหลาย ให้พ่ายแพ้อยู่ พระองค์เคยทอดพระเนตรหรือหรือเคยสดับแล้วที่ไหน? หม่อมฉันจักจัดแจงทานแทนพระองค์."

พระนางกราบทูลแต่ท้าวเธออย่างนี้ เพราะความที่พระนางเป็นผู้ใคร่จะจัดแจงอสทิสถาน แล้วกราบทูลว่า "ข้าแต่พระมหाराชเจ้า ขอพระองค์จงรับสั่งให้เขาท่อมณฑปสำหรับนั่งภายในวงเวียน เพื่อภิกษุประมาณ ๕๐๐ รูป ด้วยไม้เรียบที่ทำด้วยไม้สาละและไม้ขนาง พวกภิกษุที่เหลือจักนั่งภายในวงเวียน ของจรับสั่งให้ทำเศวตฉัตร ๕๐๐ คัน, ข้างประมาณ ๕๐๐ เชือก จักถือเศวตฉัตรเหล่านั้นยืนกันอยู่เบื้องบนแห่งภิกษุประมาณ ๕๐๐ รูป ของจรับสั่งให้ทำเรือสำเริงด้วยทองคำอันมีสีสุก ลัก ๘ ลำ หรือ ๑๐ ลำ เรือเหล่านั้นจักมี ฌท้ามกลางมณฑป.

เจ้าหญิงองค์หนึ่งๆ จักนั่งบนของหอมอยู่ในระหว่างภิกษุ ๒ รูปๆ เจ้าหญิงองค์หนึ่งๆ จักถือพัดยืนพัดภิกษุ ๒ รูปๆ เจ้าหญิงที่เหลือจักนำของหอมที่บดแล้วๆ มาใส่ในเรือทองคำทั้งหลาย บรรดาเจ้าหญิงเหล่านั้น เจ้าหญิงบางพวกจักถือกาดอกอุบลเขียว เคล้าของหอมที่ใส่ไว้ในเรือทองคำแล้ว จักให้ภิกษุรับเอาโออบ

เพราะเจ้าหญิงไม่มีแก่ชาวพระนครเลยที่เดียว เศวตฉัตรก็ไม่มี ข้างก็ไม่มี ชาวพระนครจักพ่ายแพ้ด้วยเหตุเหล่านี้. ข้าแต่พระมหाराช ขอพระองค์จงรับสั่งให้ทำอย่างนี้เถิด."

พระราชาทรงรับว่า "ดีละ พระเทวี เรื่องอันงาม เจ้าบอกแล้ว" จึงรับสั่งให้ทำกิจทั้งสิ้น โดยทำนองที่พระนางกราบทูลแล้วทีเดียว.

ก็ข้างเชือกหนึ่งยังไม่พอแก่ภิกษุรูปหนึ่ง.

ลำดับนั้น พระราชาตรัสกับพระนางมัลลิกาว่า "นางผู้เจริญ ข้างเชือกหนึ่งยังไม่พอแก่ภิกษุรูปหนึ่ง เราจักทำอย่างไร?"

พระเทวี. ข้าง ๕๐๐ เชือกไม่มีหรือ? พระเจ้าข้า.

พระราชา. มีอยู่ เทวี, แต่ข้างที่เหลือ เป็นข้างดูร้าย ข้างเหล่านั้นพอเห็นภิกษุทั้งหลายเข้า ย่อมเป็นสัตว์ดูร้าย เหมือนลมเวรัมภา."

พระเทวี. ข้าแต่สมมติเทพ หม่อมฉันทราบที่เป็นที่ยืนถือฉัตรของลูกข้างซึ่งดูร้ายเชือกหนึ่ง.

พระราชา. เราจักเอาข้างยืน ณ ที่ไหน?

พระเทวี. ยืน ณ ที่ใกล้ของพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าชื่อว่า อังกุลิมาล.

พระราชารับสั่งให้ราชบุรุษทำแล้วอย่างนั้น. ลูกข้างสอดหางเข้าในระหว่างขา ได้ปรบหูทั้งสอง กลับตายน้อยแล้ว. มหาชนแลดูข้างที่ทรงเศวตฉัตรเพื่อพระเถระเท่านั้น ด้วยคิดว่า "นี้เป็นอาการของข้างดูร้าย ชื่อเห็นปานนี้ (ท่าน) พระอังกุลิมาลเถระยอมทำได้."

พระราชาทรงอังกุสิภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข ด้วยอาหารอันประณีตแล้ว ถวายบังคมพระศาสดา กราบทูลว่า "ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ สิ่งใดเป็นกบปียภันท์หรือเป็นอกบปียภันท์ ในโรจนานี้ หม่อมฉันจักถวายสิ่งนั้นทั้งหมดแต่พระองค์เท่านั้น."

พระเจ้าปเสนทิโกศล ทรงทำทานแข่งกับประชาชน โดยมีพระนางมัลลิกาเป็นที่ปรึกษาในการถวายอสทิสถาน

ทานหมวด ๓

ทาน หมวด ๓ (ตีกาน)

นัยที่สาม

๑. หินทานการทำบุญขั้นต่ำ ได้แก่ การทำบุญที่ประกอบด้วย **ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา (ปัญญา)** ซึ่งย่อหย่อน กล่าวคือ มีความพอใจ พยายามสนใจ ครอบรู้ ในการทำบุญ เพียงเล็กน้อย
๒. มัชฌิมทาน การทำบุญขั้นกลาง ได้แก่ การทำบุญที่ประกอบด้วย **ฉันทะ วิริยะ จิต ตะ วิมังสา (ปัญญา) ปานกลาง** กล่าวคือ มีความพอใจ พยายามสนใจ ครอบรู้ ในการ ทำบุญอย่าง ธรรมดาสามัญทั่วไป
๓. ปณีตทาน การทำบุญขั้นสูง ได้แก่ การทำบุญที่ประกอบด้วย **ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา (ปัญญา) อย่างสูง** กล่าวคือ มีความพอใจ พยายามสนใจ ครอบรู้ ในการทำบุญนั้น เป็นอย่างดี ถูกต้อง ตามแนวทางของสัปปุรุษทั้งหลาย

ทาสทาน การให้สิ่งที่เร็วกว่าที่ตนบริโภคใช้สอย
สหายทาน การให้สิ่งที่เสมอกันกับที่ตนบริโภคใช้สอย
สามีทาน การให้สิ่งที่ประณีตกว่าที่ตนบริโภคใช้สอย

อามิสทาน

อามิสทานมีอะไรบ้าง

คำว่า “อามิสทาน” ได้แก่ บิณฑุ ๔ วัตถุ ๑๐ และอารมณ ๖

ตามนัยพระวินัย หมายถึง บิณฑุ ๔ ได้แก่ เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย

และขารักษาโรค อันบุคคลให้ หรือถวายแก่บุคคลที่ควรบูชา เช่น พระพุทธเจ้า พระสงฆ์ และบิดามารดา เป็นต้น ถวายหรือบูชาแก่สถานที่ที่ควรสักการะบูชา เช่น พระสถูป พระเจดีย์ บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ และต้นพระศรีมหาโพธิ์

ตามนัยพระสูตร หมายถึง วัตถุ ๑๐ คือ ข้าว น้ำ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ดอกไม้ ยานพาหนะ เครื่องอุปโภคบริโภค เครื่องนอน เครื่องให้แสงสว่าง

ตามนัยพระอภิธรรม หมายถึง อารมณ ๖ คือ การให้รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ และธัมมารมณ

หลายคนเมื่อคิดจะทำบุญให้ทาน มักจะให้ความสำคัญกับสิ่งของที่จะนำไปทำบุญ มากกว่า การให้ความสำคัญในความตั้งใจที่คิดจะสละออก การสละออกนั้น มีจุดมุ่งหมาย คือ เพื่อกำจัดโลภะ คือความอยากได้ในรูปแบบต่างๆ และการกำจัดความตระหนี่ ที่มีในคน รวมถึงการกำจัด โทสะใดๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นเพราะผู้รับทานนั้น

ดังนั้นการให้ทานจึงต้องให้น้ำหนักที่ เจตนาทาน มากกว่า วัตถุทาน

ธรรมบูชา (ธรรมทาน)

เจตนา ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นต้น

สติปัญญา สัมมัตถาน เป็นต้น

ศีล สมณะ วิปัสสนา อริยมรรค อริยผล นิพพาน

ทานกับบูชา

การให้ทานเพื่ออนุเคราะห์
ไม่เรียกว่าบูชา

หากให้ทานกับสัตว์เดรัจฉาน หรือผู้ใหญ่ให้ทานแต่ผู้น้อย
ไม่เรียกว่าบูชา

เจตนาคือจิตที่คิดจะให้ สิ่งเกิดว่ากลุ่มนามธรรม เจตจำนงความ
จงใจที่คิดจะให้ ไม่ใช่แค่เจตนาเท่านั้น พอเจตนากระตุ้นเตือน ทั้ง
ตัวอโลภะ อโทสะ ปัญญา ฉันทะ วิริยะ จิตตะ ทั้งหลาย
เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณชั้น
กลุ่มกุศลจิตตูปบาททั้งหมดที่มีเจตนาเป็นประธาน คือจิตที่คิดจะให้

การให้ผู้มีคุณทั้งหลายจัด
เป็นทานด้วยเป็นบูชาด้วย

กรณีที่ให้ทานแต่สงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข หากพระพุทธเจ้า
ปรินิพพานไปแล้ว ก็ตั้งพระพุทธรูปหรือพระเจดีย์เป็นประธาน

พระหนึ่งรูปรับทาน แต่ใจผู้ให้ไม่ได้น้อมไปที่พระรูปนั้น ใจผู้ให้
น้อมไปที่พระสงฆ์โดยมีพระพุทธเจ้าเป็นประมุขตัวอย่างเช่นอุคค
เศรษฐี และตอนนั้นจริงๆคณะสงฆ์ก็ไม่มีอยู่ด้วย ผู้รับมาคนเดียว
เรียกว่าผู้รับเป็นสังฆทูต เป็นตัวแทนของสงฆ์ นี้บ่งบอกถึงเจตนา
ของผู้ให้

เมื่อเวลาให้แต่สงฆ์เรียกว่าทานหรือเรียกว่าบูชา ?

สรุปว่าเรียกได้ทั้งคู่ เพราะเวลาเราน้อมถึงสภาวะธรรมคือศีลคุณ
สมาธิคุณ ปัญญาคุณ วิมุตติคุณ วิมุตติญาณทัสสนคุณ แปลว่าเรา
น้อมถึงคุณด้วย

การบูชาพระธรรม

สมัยหนึ่งพระพุทธเจ้าประทับที่เขตวัน มีคหบดีคนหนึ่งปรารถนาว่าเรา
นี้ไม่เคยบูชาพระธรรมเลย จึงเข้าไปหาพระพุทธเจ้า

พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่าหากจะบูชาพระธรรมให้เข้าไปหาภิกษุผู้ทรง
ธรรม ให้พิจารณาธรรมที่อยู่ในภิกษุนั้นแล้วจึงถวายทานแด่ภิกษุนั้น
ถือว่าเป็นการบูชาพระธรรมแล้ว

เมื่อได้นิมนต์พระอานนท์มาแล้วก็ได้ถวายทานและบูชาธรรมะที่อยู่ใน
พระอานนท์

คหบดีเป็นผู้ให้ทาน
จิวรเป็นต้น เป็นวัตถุทาน
ธรรมะที่อยู่ในพระอานนท์เป็นผู้รับทาน

ศีลคุณ คือเจตนาศีล เจตสิกศีล สังวรศีล อวิติกมศีล เป็นนามธรรม
ปัญญา ศรัทธา สติ สมาธิ คุณธรรมทั้งหลายที่อยู่ในกระแสชีวิตเกิด
ดับสืบต่อ

นามธรรมกุศลที่เป็นกลุ่มศีล สมาธิ ปัญญา สติปัญญา สัมมปธาน
อิทธิบาท อินทรีย์ พละ โพชฌงค์ อริยมรรค ทั้งหมดคือพระธรรม

ปริยัตติสัทธรรม

กลุ่มพระธรรมทั้งหมดที่เป็นข้อมูล องค์ความรู้
ประสบการณ์การปฏิบัติของพระพุทธเจ้าทั้งหมด

ปฏิบัติสัทธรรม

การทำศีล สมาธิ ปัญญาที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น ที่เกิดขึ้นแล้วกำลังเจริญอยู่

ปฏิบัติสัทธรรม

อริยมรรค อริยผล พระนิพพาน

พระธรรมมี ๑๐ ประการ คือ ปริยัตติธรรม ๑ มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑
ส่วนปฏิบัติสัทธรรมเรียกว่าศาสนธรรม เกี่ยวกับศีล สมาธิ ปัญญาที่กำลังเกิดขึ้น

พระพุทธเจ้าปรินิพพาน ๑ มี พระพุทธเจ้าอีก ๘๕๐๐๐ องค์เกิดขึ้น (๘๕๐๐๐ พระธรรมชั้นตรี)

ในโลกนี้ พระธรรมทั้งหลาย เป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก

ขอให้พระสังฆธรรมตั้งมั่นอยู่ได้นาน
จงมีความเคารพในพระสังฆธรรม (ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ)
เมื่อพระสังฆธรรมยังมีอยู่ ผู้เคารพอยู่ ธรรมก็ไม่เสื่อม
ผู้เห็นธรรมเท่านั้น
เมื่อพระศาสดาปรินิพพานแล้ว พระธรรมชั้นตรีเหล่านี้จะเป็น
พระศาสดาของพวกเธอ

หากจะเชื่อว่าเอาของไปถวายพระพุทธเจ้า

๑. มีเจตนา
๒. มีผู้ให้
๓. มีวัตถุทาน

มตินี้หนึ่งไม่จัดว่าเป็นทานเพราะไม่มีผู้รับ จัดเป็นบูชา
อย่างเดียว

อีกมตินี้หนึ่งยังจัดว่าเป็นทาน เป็นการให้เพื่อบูชา โดย
น้อมพระพุทธเจ้าเป็นผู้รับทาน

สร้างพระเจดีย์ ไม่มีผู้รับ จัดเป็นทานได้ไหม

ระลึกว่าพระเจดีย์ มีผู้มาใช้สอย ก็จัดว่ามีผู้รับ จัดว่าเป็นทานได้

วัตถุกานไม่ได้เป็นผู้ให้ผล เจตนาเป็นผู้ให้ผล

ถ้าไม่มีวัตถุกาน สัมฤทธิ์เป็นทานไม่ได้

วัตถุกานเป็นรูปธรรมก็ได้ เป็นนามธรรมก็ได้

การให้ปริยัติธรรม องค์ความรู้ ปริยัติธรรมเป็นวัตถุกาน

การบูชาพระพุทธเจ้า การถวายทานแต่พระพุทธเจ้า
ระหว่างพระพุทธเจ้าทรงมีพระชนม์อยู่ กับพระพุทธเจ้า
ปรินิพพานไปแล้ว ได้ผลเท่ากัน **หากมีศรัทธาเสมอกัน**
อยู่ที่การวางท่าทีทางใจ

ศีลคุณ สมาธิคุณ ปัญญาคุณ วิมุตติคุณ วิมุตติญาณทัสสนะคุณ
พระสัพพัญญุตญาณ อนาวรณญาณ อินทริยปโรปริยัตติญาณ
มหากรุณาสมาปัตติญาณ ยมกปาฏิหาริยญาณ อาสยานุสยญาณ
เวสัชชญาณ ๔ พระศพลญาณ ๑๐ เวนิกธรรม๑๘
พระญาณของพระพุทธเจ้ายังมีอยู่ ยังไม่ดับไปเลยแม้แต่น้อย

หากเราเข้าใจพระธรรมของพุทธเจ้าเวลาเราไปให้ทาน บูชา
เราก็จะเห็นว่าผู้รับทาน
ตัวอย่าง ในอบทาน ที่พระโพธิสัตว์น้อมเนรมิตปราสาท
น้อมถวายทานแต่พระพุทธเจ้าเต็มห้องจักรวาล